

Handlingskompetanse

Harald Dean

Pedagog (B.A) og samfunnsviter (M.Sc.)

 @StineSofiesStiftelse

 @StineSofies.Stiftelse

 **Stine Sofies
Stiftelse**
En barndom uten vold og overgrep

Styrk handlingskompetansen!

Barneombudet (2018, s. 41) og NKVTS (Hafstad & Augusti, 2019, s. 156)

Etter inspirasjon fra Mogensen (1995)

Kunnskap

Hva er vold og overgrep mot barn?

Omfang

Konsekvenser og senskader

Tegn, symptomer og risikofaktorer

Juridiske plikter og lovverk

Hvordan undervise?
(forebyggende arbeid)

Hvordan samtale ved bekymring?

Hvordan samtale ved bekymring?

Harald Dean

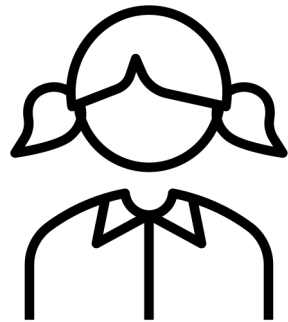
Utforskende bekymringssamtaler

Samtaler med barn i barnehagen ved bekymring
for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt

FAGBOKFORLAGET

Kan vi stole på barn?

«Barn i talefør alder er den nærmeste kilden til informasjon om deres egne liv»

(NOU 2017: 12, s. 11)

Hva et barn forteller

**Måten voksne
formulerer seg på**
Dialogiske prinsipp

Dialogiske prinsipp

Samtale i den situasjonen bekymringen oppstår⁽¹⁾

«Hvis et barn begynner å
fortelle, husk at du
er utvalgt»⁽²⁾

(1) Nordanger & Braarud, 2017, s. 50

(2) Sanner, 2020, s. 148

Dialogiske prinsipp

Fri fortelling⁽¹⁾

Barnet som ko-ekspert

Vi skal lede, men ikke dominere samtalen

(1) Gamst, 2017, s. 149; Langballe et al., 2010, s. 35

Dialogiske prinsipp

Åpne ikke-ledende spørsmål⁽¹⁾

Fortell / Si mer om det

Åpne fokuserte spørsmål⁽²⁾

Hva - hvor – hvordan - hvem

(1) Berg et al., 2019, s. 51

(2) Gamst, 2017, s. 159

Dialogiske prinsipp

Eksempel 1

A: Jeg ser du har et blåmerke der på armen. Hva har skjedd?

B: Øhm... Pappa kløp meg kjempehardt i armen.

A: Fortell mer om det.

A: Hva skjedde da han kløp deg i armen?

Dialogiske prinsipp

Eksempel 2

B: Mamma sier stygge ting til meg

A: Hva sier mamma til deg?

B: Mamma kaller meg møkkadrittunge, nesten hver dag!

A: Hva skjer når mamma sier det?

B: Mamma blir dritsur og sier møkkadrittunge

A: Hun sier møkkadrittunge

B: Ja, hun sier det mange ganger, og jeg blir lei meg

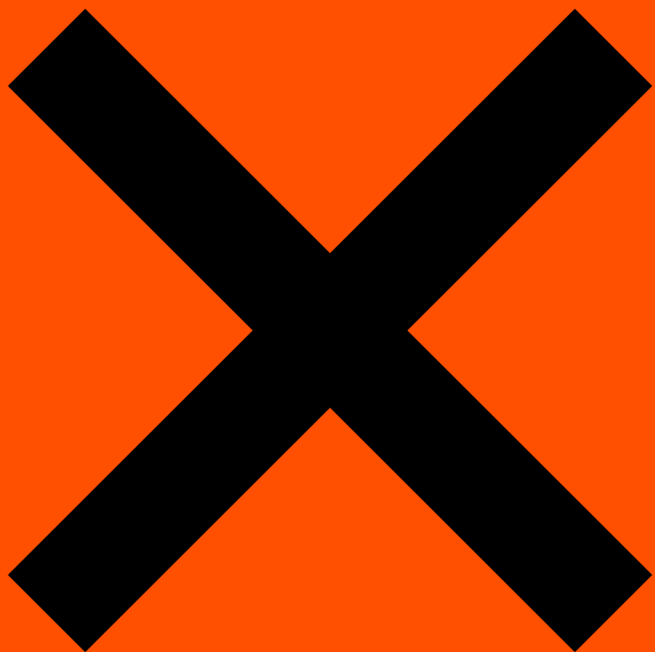
Dialogiske prinsipp

Aktiv lytting⁽¹⁾

Pauser og stillhet
Bekreftelser (*mhm*)
Gjentakelse
Oppsummering

(1) Gamst, 2017, s. 164-168

Farlige formuleringer

Ledende spørsmål⁽¹⁾

Mamma er nok glad i deg!?

*Det var vel fint å være på
besøk hos bestemor og
bestefar i helgen?*

Press og belønning⁽²⁾

*Hvis du er flink til å fortelle,
skal du få en is.*

(1) Gamst, 2017, s. 162; Magnussen, 2017, s. 242-243

(2) Gamst, 2017, s. 169; Magnussen, 2017, s. 249

Farlige formuleringer

Bagatellisering⁽¹⁾

Det var nok ikke så ille...

Moralisering⁽¹⁾

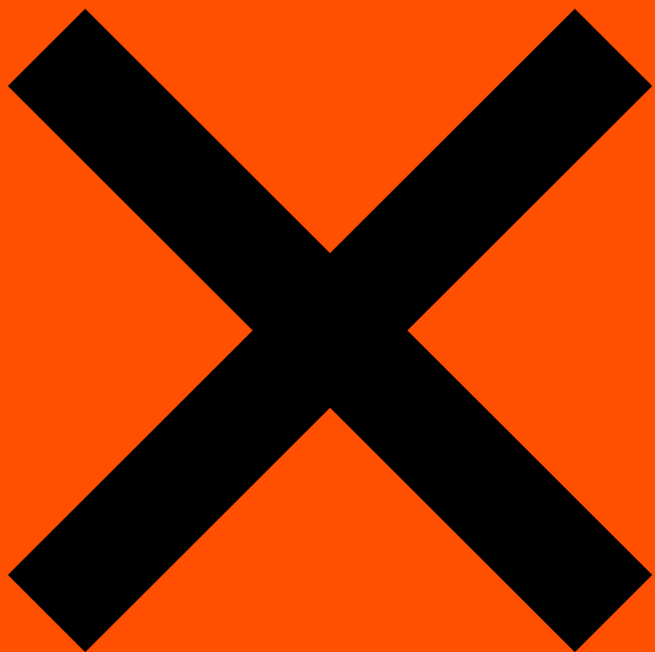
Så stygt får du ikke lov å snakke om foreldrene dine!

Gjentakende spørsmål⁽²⁾

(1) Gamst, 2017, s. 168-169

(2) Gamst, 2017, s. 174; Magnussen, 2017, s. 249

**Formuleringer som
hemmer**

Lukkede spørsmål⁽¹⁾

Ja-nei-spørsmål

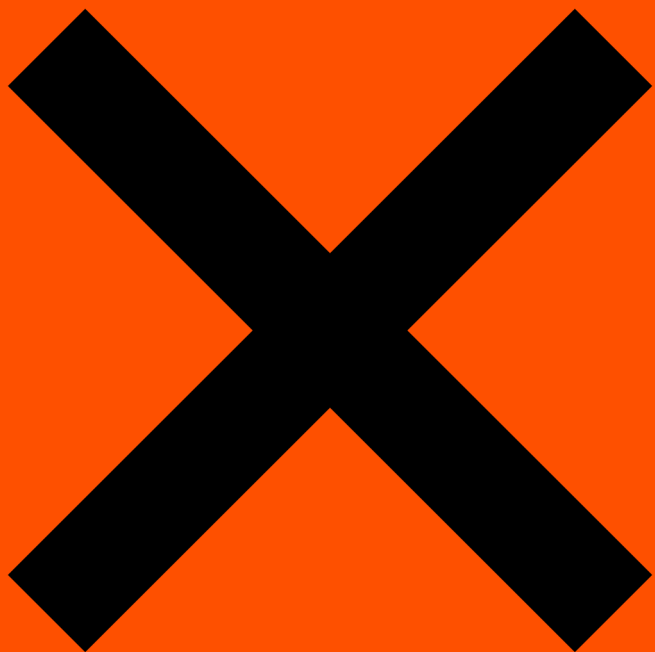
Vil du fortelle hva som skjedde?

Årsaksorienterte spørsmål⁽¹⁾

*Hvorfor sa stefar at du var ei feit
megge?*

(1) Gamst, 2017, s. 160

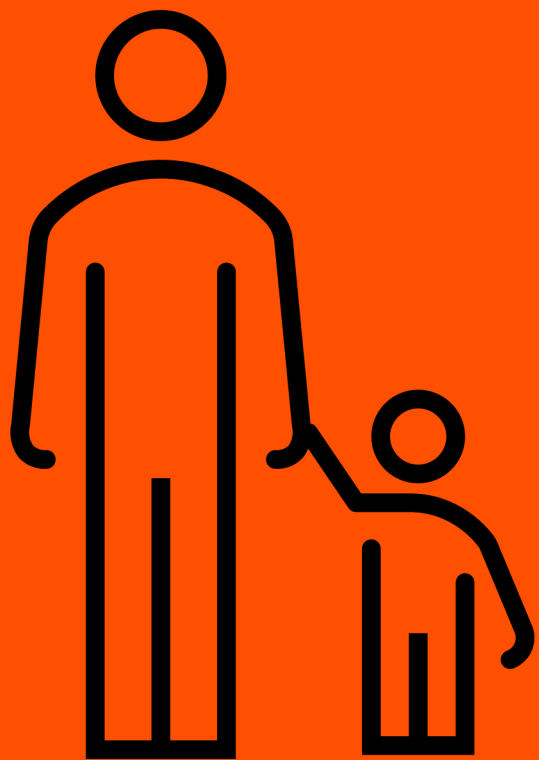

**Formuleringer som
hemmer**

Å konkludere for tidlig
*Sånt er ikke lov at voksne
gjør med barn!*

Projisering
*Det må være vanskelig for deg å
snakke om dette!*

Andre forhold å huske

Dokumentasjon/logg⁽¹⁾

Ikke fortell videre uten å
informere barnet⁽²⁾

Unngå å love at du ikke skal
fortelle videre.

(1) Nordhaug, 2018, s. 72
(2) Sanner, 2020, s. 144-148

Hva hvis barnet svarer
«vet ikke», «husker ikke», «vil ikke si noe»?

Tips til veien videre

Bruk refleksjonsspørsmålene i kapitlene i boka

Øving, f. eks <https://www.snakkemedbarn.no>

Kurs med Harald i Stine Sofies Stiftelse

harald@stinesofiesstiftelse.no

Takk for i dag 😊

Referanser

- Aasland, M. W. (2014) “...si det til noen ...”: en bok om seksuelle overgrep mot barn og unge. (3. utg.) Capellen Damm Akademisk
- Ablon, Stuart (2018, oktober). Collaborative problem solving. Innlegg presentert ved Barnehøydekonferansen, Oslo.
- Albaek, A. U., Kinn, L. G. & Milde, A. M. (2017). *Walking children through a minefield: how professionals experience adverse childhood experiences*. Qualitative Health Research.
- Barneombudet (2018). *Hadde vi fått hjelp tidligere hadde alt vært annerledes*. Erfaringer fra barn og unge utsatt for vold og overgrep. <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/Hadde-vi-fatt-hjelp-tidligere-hadde-alt-vaert-annerledes.pdf>
- Baugerud, G. A., Magnussen, S., Melinder, A. M. D. (2014). *High accuracy but low consistency in children's long-term recall of a real-life stressful event*. *Journal of experimental child psychology*. Vol. 126.
- Berg, R. C., Munthe-Kaas, H. M., Baiju, N., Muller, A. E. & Brurberg, K. G. (2019). *The accuracy of using open-ended questions in structured conversations with children: a systematic review*. Report - 2019. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2019/the-accuracy-of-using-open-ended-questions-in-structured-conversations-with-children-rapport-2019.pdf>
- Dos Santos, N. E., Jensen, T. K., & Ormhaug, S. M. (2016) Er det så ille å bli spurt om traumer? Barns opplevelser av traumekartlegging i BUP. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, Vol 53(7), side 536-545. <https://psykologtidsskriftet.no/vitenskapelig-artikkel/2016/07/er-det-sa-ille-bli-spurt-om-traumer>

Referanser

- Folkehelseinstituttet (2015). *Undervisning om seksuelle overgrep virker trolig forebyggende*. <https://www.fhi.no/publ/2015/undervisning-om-seksuelle-overgrep-virker-trolig-forebyggende/>
- Folkehelseinstituttet (2019). *Opplærings- og informasjonstiltak for barn og unge for å forebygge og avdekke vold, overgrep og krenkelser: Systematisk kartleggingsoversikt*. <https://www.fhi.no/publ/2019/opplarings-og-informasjonstiltak-for-barn-og-unge-for-a-forebygge-og-avdek/>
- Gamst, K. T. og Langballe Å. (2004). *Barn som vitner: en empirisk og teoretisk studie av kommunikasjon mellom avhører og barn i dommeravhør: utvikling av en avhørsmetodisk tilnærming* [Doktorgradsavhandling]. Institutt for spesialpedagogikk, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Gamst, K. M. T (2017): *Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gangdal, J. (2010). *Jeg tenker nok du skjønner det selv. Historien om Christoffer*. Kagge forlag.
- Greene, R. (2011). *Utenfor - Elever med atferdsutfordringer*. Cappelen Damm Akademisk.
- Hafstad, G. S. & Augusti, E. (red). (2019) *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten. En nasjonal undersøkelse av ungdom I alderen 12 til 16 år*. NKVTS Rapport 4/2019. Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf
- Haug, K. H. (2019). *Barnevern for barnehagefolk. Innføring i arbeid med barnevern I barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Helsedirektoratet (2019). *Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge. Nasjonal faglig retningslinje*. Hentet fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/tidlig-oppdagelse-av-utsatte-barn-og-unge>
- Johannessen, C. (2020). *Små barn i sårbare livssituasjoner: Hvordan kan barnehagen oppdage, forebygge og hjelpe barn i risiko for omsorgssvikt?* (1. utg). Kommuneforlaget.

Referanser

- Killén, K. (2012). *Forebyggende arbeid i barnehagen: Samspill og tilknytning*. (2. utg). Kommuneforlaget.
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
- Langballe, Å., Gamst, K. T. & Jacobsen, M. (2010). *Den vanskelige samtalen. Barneperspektiv på barnevernsarbeid. Kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse*. (NKVTS rapport 2 / 2010). <https://www.nkvts.no/rapport/den-vanskelige-samtalen-barneperspektiv-pa-barnevernarbeid-kunnskapsbasert-praksis-og-handlingskompetanse/>
- Langballe (2011). *Den dialogiske barnesamtalen. Hvordan snakke med barn om sensitive temaer*. NKVTS
- Langballe (2014, oktober). *Når det er barnet som vet best. Samtaler med barn om sensitive tema – en dialogisk tilnærming*. Innlegg presentert på konferansen «Barnet & rusen 2014. Nordisk konferansen». Sandefjord.
- Magnussen, S. (2017). *Vitnepsykologi 2.0*. Abstrakt Forlag
- Mogensen, F. (1995) *Handlingskompetanse som didaktisk begrep i miljøundervisningen*. Danmarks Lærerhøjskole. Hentet fra: bib.hive.no/tekster/hveskrift/rapport/1997-11/rapp1197-05.html
- Nordhaug, I. (2017): *Kva ser vi, kva gjer vi*. Fagbokforlaget
- Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress NKVTS (2019). *Psykiske tegn*. Hentet fra <https://voldsveileder.nkvts.no/blog/innhold/risikofaktorer-og-tegn-2/psykiske-tegn/>
- NOU 2017: 12 (2017) *Svikt og Svik. Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/pdfs/nou201720170012000dddpdfs.pdf>

Referanser

- Smith, L. J. F. (2003). *Violence in society and in the family*. I: Amiels, S, Health I (eds). Family violence in primary care. Oxford University Press.
- Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli, J., & Pallesen, S. (2016) *Langvarig taushet om seksuelle overgrep: Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn*. Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 53, 2016, 889–899
- Vrij, A. (2000). Detecting Lies and Deceit. The psychology of lying and the implications for professional practice. Wiley & Sons.
- Øverlien, C., & Moen, L. H. (2016). "*Takk for at du spør!*" En oppfølgingsstudie om kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernspedagoger, grunnskolelærere og førskolelærere. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 3/2016).

